

MEDIA SAVODXONLIK TUSHUNCHASI VA UNING ILMIY NAZARIY
TAHLILI

Munisxon Abdujalilova

CHDPU Pedagogika fakulteti

Maxsus pedagogika (logopediya) yo'nalishi

1-bosqich 23/5-guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada media savodxonlik tushunchasi yoritilgan bo'lib, taniqli olimlarning ushbu tushunchaga bergan ta'riflari qiyosiy tahlil etilgan. Qolaversa, media savodxonlikning jamiyatdagi zaruriyati va ahamiyati haqida ilmiy nazariy qarashlar berilgan. Tahlillarimiz media ta'lim, media o'rganish, media savodxonlik atamalariga keng to'xtalib o'tilgan.

Kalit so'zlar: media, OAV, media matn, media ta'lim, mediani o'rganish, media savodxonlik, media makon.

KIRISH

Media savodxonlik odamlarga turli media shakllarini va xabarlarini tahlil qilish, baholash va yaratishga imkon beradigan ko'nikmalar to'plami hisoblanadi.

Media savodxonlik iste'molchilarga axborot va ommaviy dasturlarda tashviqot yoki biron vaziyatni faqat bir tomondan ko'rsatish kabi holatlarga OAV ini nima majbur qilayotganligini tahlil qilish, shuningdek OAV ining etadi ularning moliyalashtirish modeli kabi tarkibiy elementlarni tushunish imkonini beradi. Boshqacha qilib aytganda, media savodxonlik-bu tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini OAV lari orqali uzatiladigan xabarlar va belgilarga qo'llay olish qobiliyatidir.

ADABIYOTLAR TAHLILI

OAV lari yoshlar hayotidagi katta ta'sirga ega kuchdir. Musiqa, televizor, video, o'yinlar, jurnallar va boshqa OAV lari dunyoni qanday ko'rishimizga kuchli ta'sir ko'rsatadi.

OAV lariga bazaviy darajada kirish uni muayyan tushunchalar asosida tanqidiy tahlil qilish, shu tahlil asosida baholash va nihoyat, OAV lari o'zi ishlab chiqazish kerak. Media savodxonlik ko'nikmalarini o'rganishning ushbu jarayoni media ta'lim deb ataladi.

UNESCO tashkiloti tomonidan XXI asrda media ta'limni targ'ib qilish madaniy-ma'rifiy rivojlanishning ustuvor yo'nalishi sifatida e'tirof etildi. Media savodxonlikni o'rganadigan eng qadimgi tashkilot bu National tellmedia Council (Milliy Tellmedia Kengashi) Viskonsin shtatining Madison shahrida joylashgan. Tashkilot dastlab „Telemedium" deb nomlanuvchi media savodxonlik

jurnalini nashr ettirgan. Bugungi kunda media savodxonlik bo'yicha butun dunyo mamlakatlarida keng targ'ibot va tashviqot olib borilmoqda.

MUHOKAMA NATIJA

So'nggi yillarda axborot oqimining bir necha barobar tezlashishi yanada ortdi. An'anaviy tarzda media savodxonlik shaxsning shaxsning adabiy asarlarini tahlil eta olishdan iborat bo'lgan. Bugun media savodxonlik axborotning nega va nima uchun uzatilayotganligini bilish demakdir.

Media savodxonlik nima uchun kerak?

- Huquqiy demokratik jamiyatimizning to'laqonli, faol fuqarosi sifatida amalga oshirilayotgan islohotlar mazmun mohiyatini tushunish.

- OAV orqali uzatilayotgan va qabul qilinayotgan kundalik axborotni saralash ko'nikmalarini shakllantirish.

- Axborot orqali inson ongini boshqarishga yo'l qo'yimaslik va har qanday vaziyatda to'g'ri qaror qabul qilish.

- OAV orqali beriladigan matnli kommunikatsiyalar mohiyatini tahlil etish.

Media savodxonlik tushunchasi borasida turli xil fikrlar mavjud bo'lib, Londonning Qirollik universiteti professori Fayrstounning fikricha media savodxonlik madaniyat bo'lib, uning asosiy vazifasi insonlarni audiovizual madaniy ahamiyatini tushunish, yaratish va baholashga undashdan iborat.

Taniqli Hind foto jurnalisti Pabak Sarkaning fikriga ko'ra media savodxonlik sari tashlangan ilk qadam bu to'g'ri savol bera olishdir.

Media savodxonlik media ta'limning uzviy bog'liq qismidir. Shu bilan birga uning ko'rinishlari ko'paymoqda. Bugungi kunda media axborotni qabul qilish, saralash, tahlil etish, baholashda media savodxonlik tushunchasi bilan birgalikda media ta'lim, mediani o'rganish, media madaniyat tushunchalari ham qo'llaniladi.

Media ta'lim:

- media o'quv dasturida integrallashgan, fanlararo asosida o'rganilishi;

- „media mavzu“ni aniq bir fan doirasida tahlil etilishini;

- amaliy ish va tahlil orqali mediaga tanqidiy yondashishn - talabanning OAV bilan ishlashini;

- tadqiqot faoliyatini;

- medianing til va san'at orqali auditoriyaga ta'sirini o'rganadi;

Mediani o'rganish o'z navbatida:

- mediani nazariy jihatdan o'rganish;

- mediani qiyosiy jihatdan tahlil etish;

- media matnni tahlil etish va uning yaratilish metodikasini;

- ommaviy kommunikatsiya, kino san'ati va madaniyatshunoslik fanlarining

o'zaro bog'liqligi;

- jahon OAV ning bir-biriga o'zaro ta'sirini o'rganadi;

Bugungi kunda media ya'ni ommaviy axborot vositalari, kino teatr, san'atnibg turlari, madaniyat sarchashmalari, internet orqali uzatilayotgan har qanday ma'lumot inson ongiga o'zining ma'lum bir ta'sirini o'tkazib uning dunyoqarashini o'zgartirishga sabab bo'lmoqda.

Yuqorida tilga olingan tushunchalar qo'llanilishi va bugungi kunda media ta'lim, media savodxonlik, media tanqid va mediani o'rganishga bo'lgan intilishning asosiy maqsadi ham axborotning yaratilishi uning tarqalish jarayonini tushunib yetish, siyosiy, iqtisodiy, ma'naviy va madaniy maqsadlarda tarqatilayotgan mohiyatini anglagan holda uni baholay olishdir.

XULOSA

Ayni paytda media ta'lim asoslarini har bir ta'lim muassasalariga maktabgacha ta'lim jarayonida uning asoslarini, interaktiv turli o'yinlar shaklida tushuntirish o'sib kelayotgan avlod tomonidan shiddatli axborot oqimida zarurini tanlash va unga tanqidiy yondashgan holda baholay olish imkonini beradi. Bu esa yosh avlodni jahonda yuz berayotgan voqea hodisalarni xolis baholab to'g'ri qaror qabul qila olishiga asos bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

28. Mirahmedova, S. N. (2021). Is'xoqxon Ibrat asarlarida ma'naviy-axloqiy qarashlarning o'ziga xos xususiyatlari. *Academic research in educational sciences*, 2(5), 770-778.
29. Nusratilloevna, M. S. (2023). Ma'naviy makonning falsafiy muammolari. *So'ngi ilmiy tadqiqotlar nazariyasi*, 6(7), 128-130.
30. Mirahmedova, Shohida (2023). Ma'naviy makonning falsafiy muammolari. *SO'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI*, 6(7), 135-137.
31. Mirahmedova, S. (2023). Ma'naviy makonga oid yondashuvlar. *Ilm-fan va ta'lim*, 1(7).
32. Nadim, H. (2021). Afg'oniston o'zbeklari to'y-marosim etnografizmlarining forsiy lug'atlardagi ko'rinishlari. *NamDU ilmiy axborotnomasi*.
33. Pazilova, M. E. (2004). Pedagogical bases of formation of student's spirituality by means of hadiths. pfn dissertation.
34. Ermekbaevna, P. M. (2021). Development of intellectual activity of students through the heritage of our ancestors. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(8).
35. Pazilova, M. (2022). Талабаларнинг ўқув-билиш фаолиятини ривожлантириш-давр талаби. *Science and innovation*, 1(В8), 1288-1294.
36. Pazilova, M. E. (2017). Didactic Opportunities in Pedagogical Cooperation. *Eastern European Scientific Journal*, (5), 54-58.

37. Kadyrova, O. K. (2020). Professional pedagogical activity its types and structure. *Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук*, 1(12), 93-96.
38. Kadyrova, O. K. (2021). Foundations of artistic synthesis in the literatures of the west and the east at the present stage. *Innovative engineering and management research*, 10(01), 227-232.
39. Kadirova, O. K. (2021). Comparative typological analysis of Russian-Uzbek literary relations in their historical development. *湖南大学学报 (自然科学版)*, 48(12).
40. Kadirova, O. K.; Kadirova, Z. Z. (2023). O'zbek teminologiyasi. *Darslik*, 1(1), 155.
41. Кади́рова, О. Х., & Кади́рова, З. З. (2022). Ўзбек терминологияси. *Журнал филологических исследований*, 1(2), 156-160.
42. Quvondiqov, S. S. (2022). Dynamic situation as a meta way of perception and understanding of competitive activity in martial arts.
43. Кувонди́ков, С. С. (2023). Structure and long-term dynamics of competitive activity of highly qualified basketball players. *инновации в педагогике и психологии*, 6(3).
44. Sidikovich, K. S. (2023). Analysis of national and foreign experiments on the diagnosis of processes for the development of a sense of patriotism. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 16, 243-248.
45. Kuvondikov, S. S. (2023). Model for the development of a sense of patriotism in future educators. *Confrencea*, 6(6), 289-292.
46. Sidikovich, K. S. (2023). Integrative-Pedagogical Features of The Development of A Sense of Patriotism in Future Educators. *European Journal of Pedagogical Initiatives and Educational Practices*, 1(2), 259-264.
47. Sidikovich, K. S. (2023). Theoretical bases of developing a sense of patriotism in future teachers based on the competence approach. *Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development*, 15, 363-366.
48. Кувонди́ков, С. (2022). Связь эмоций с психическим состоянием борцов высокой квалификации. *ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ*, 5(7).
49. Quvondiqov, S. S. (2023). Vatanparvarlik tarbiyasiga kompetensiyaviy yondashuvni tadbiq etish ijtimoyi zarurat sifatida. *Pedagogika*, 1(3), 33-37.
50. Quvondiqov, S. S. (2023). Vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirish jara yonlarini tashxis etishga doir milliy v a xoriy t ajribalar t anlili. *TDPU Ilmiy axborotlari*, 1(3), 248-254.

51. Mirahmedova, S. (2023). Harakatlar strategiyasi-O'zbekiston milliy taraqqiyotining yangi bosqich asosi hamda jamiyatdagi o'zgarishlar. *PEDAGOG*, 6(5), 42-54.
52. Mirahmedova, S. (2023). Mafkuraviy makon tushunchasining mazmun-mohiyati. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(5), 180-182.
53. Mirahmedova, S. (2023). Ma'naviy makon: imkoniyat va istiqbollor. *RESEARCH AND EDUCATION*, 2(5), 93-95.
54. Nusratilloevna, M. S. (2023). Spiritual Space: Opportunities and Prospects. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 2(9), 230-234.